

УДК 911.3

Кіптенко В.К., Безпалько Я.В.

АСОРТИМЕНТ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ассортимент туристического продукта Черкасской области проанализировано в контексте определения потенциальных направлений совершенствования управления развитием туризма.

Ключевые слова: туристический продукт территории, Черкасская область, управление развитием туризма.

The assortment of tourism product of Cherkasy region is analyzed in the context of the potential directions of tourism development management improvement.

Key words: tourism product of the territory, Cherkasy region, management of tourism development.

Key words: tourism product of the territory, Cherkasy region, management of tourism development.

Key words: tourism product of the territory, Cherkasy region, management of tourism development.

Постановка проблеми: Розвиток туризму відбувається еволюційним шляхом, тому досягти конкурентних переваг можливо лише завдяки ефективному застосуванню географічних засад управління туристичною діяльністю, розширенню інноваційної діяльності. В Україні інноваційні впровадження в туристичну сферу в регіональному розрізі розвинені нерівномірно. Ресурсний потенціал областей використовується недостатньо та не завжди раціонально. Це стосується і Черкаської області. Особливої актуальності дане питання набуває у зв'язку з проведенням Євро-2012.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Дослідженню туристичного потенціалу України та її окремих регіонів присвячено ряд наукових публікацій вітчизняних вчених В.К. Федорченка, О.О. Любіцевої, В.Г. Герасименка, О.О. Бейдика, В.І. Стафійчука, В.К. Євдокименка, В.Ф. Данильчука. Важливе значення мають праці вчених В.К. Кіптенко, В.А. Квартальнова, І.В. Зоріна, М.І. Кабушкіна, Г.А. Папіряна із проблем менеджменту туристичної діяльності. Водночас, інноваційні підходи сучасності акцентують увагу на вивченні туристичного продукту території як дієвому інструменті вдосконалення територіального управління.

Ціль статті полягає у виявленні основних проблем реалізації стратегії розвитку туризму, а також пошук шляхів їх вирішення на підґрунті аналізу асортименту туристичного продукту Черкаської області.

Виклад основного матеріалу. Важливе місце в економічному та соціальному розвитку Черкаської області має сфера оздоровлення, туризму та відпочинку. Вигідне транспортно-географічне положення, близькість до столиці, багаті природні ресурси, значний історико-культурний потенціал створюють можливості для всебічного задоволення пізнавальних та рекреаційних потреб не лише вітчизняних, а й іноземних туристів. Звичайно, досить часто потенційна можливість так і залишається не реалізованою.

Потенціал Черкаської області визначає наявність туристичного продукту будь-якої категорії: ТП-предмет, ТП-послуга, ТП-захід, ТП-подія, ТП-об'єкт, ТП-маршрут, ТП-місце. Крім того, Черкаська область має свої абсолютні та відносні переваги у розвитку туристичної діяльності. До абсолютних переваг Черкащини (відносно України) слід віднести найглибший у Європі Костянецький яр, одне із семи чудес України – дендропарк «Софіївка», а відносних – один із найстаріших в Україні Канівський природний заповідник, унікальні ландшафти.

Аналізуючи *ТП-предмет* варто зазначити значний асортимент сувенірної продукції, який представлений картинами, які зображують історичні події Черкащини («Корсунь-Шевченківська битва»), відомих постатей (Тарас Шевченко, Богдан Хмельницький), пейзажі, історико-культурні пам'ятки. Крім того Черкащина славиться творами народних промислів та мистецтв: вишивка, вироби з дерев. Добре представлені товари широкого ужитку: магніти з зображеннями основних туристичних

дестинацій, художні листівки («Софіївка»). Основними місцями реалізації сувенірів є Умань, Канів, Черкаси. Також прикладами такого типу турпродукту є «Кобзар» Шевченка, булава як символ гетьманської столиці міста Чигирин. Горілчаний завод є візитівкою Золотоноші – сувеніром може бути пляшка «Златогору»; черкаський шовковий комбінат «ЧШК» реалізує свою продукцію в Італію, Словаччину, США та ін.. країни, отже її якість має міжнародне визнання й за умови відповідної промоції стати суттєвою складовою тур продукту-предмет області (щось на зразок «Шовковий шлях Черкащини»).

На жаль, якісних мультимедіа-продуктів небагато, серед них: «Софіївка», «Отамани Холодного Яру». Водночас, варто зазначити значну увагу, яка приділяється популяризації Черкащини обласною радою: територія була порівняно масштабно була представлена на виставці «Міжнародний турсалон-2010». Між тим, викликає занепокоєння відносно низька якість *ТП-послуги*. На території області найвища категорія готелів представлена лише двома 4-зірковими закладами розміщення. За відгуками клієнтської бази (до речі досить поширеними у мережі Інтернет) ціни в закладах проживання не відповідають якості. Найбільша концентрація закладів, які надають послуги з розміщення, відзначається у Черкаському, Уманському, Канівському, Чигиринському та Корсунь-Шевченківському районах, але розміщені вони досить нерівномірно. Якість пропозиції послуг оцінити важко, адже не всі заклади розміщення та харчування мають свої web-сторінки, номери контактних телефонів.

Заслугове на увагу характеристика інфраструктури, яка забезпечує надання транспортних послуг.

- В Черкасах знаходиться аеропорт. На даний момент аеропорт "Черкаси" обслуговує лише чартерні рейси в межах України. Однією з причин є близькість (всього 200 км) іншого аеропорту – «Бориспіль» більш масштабного міжнародного значення. Крім того, «Черкаси» ідеально розташований та вважається запасним аеропортом на випадок непередбачених ситуацій в «Борисполі» та поганих погодних умов.

- Здійснюється пасажирське судноплавство по Дніпру.
- Експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування складає 649,5 км., нараховується 32 залізничні станції.

- На території області проходить 6136 кілометрів автомобільних доріг. Щодо їх стану, то значна частина ділянок потребує реконструкції; аварійний стан мають мости через Дніпро (м. Черкаси, м. Канів). Наприклад, закриття мосту на ремонт в районі Черкас (єдиний міст, який з'єднує лівий і правий береги Дніпра на ділянці Кременчуцького водосховища), що тривало місяць у 2009 р., спричинило зміні деяких туристичних маршрутів і не у кращій бік вплинуло на їхню якість.

У розробці та реалізації *ТП-заходів* Черкащини важливим є екскурсійно-пізнавальний аспект, адже їх переважна більшість здійснюється на території місцевостей, які пов'язані з відомими людьми, історичними подіями, цікавими природними ландшафтами зі значним

біорозмаїттям. В основному в ТП-заходах різних фірм "задіяні" одні і ті самі дестинації, – різниця в організації їх «подання» туристові (тривалість; послідовність відвідування об'єктів, місць, населених пунктів; умови проживання, харчування; дозвілєві програми, ціни тощо).

Деякі ТП-події в області є унікальними, але існують за умов слаборозвиненої інфраструктури та невисокої якості їх реалізації. Єврейський Новий рік Рош Ха-Шан посідає важливе місце в історії, економіці, туризмі Черкаської області та в цілому України; Міжнародний мотофестиваль «Тарасова Гора», Всеукраїнське свято богатирської сили на призи пам'яті Івана Піддубного. Одним з найоригінальніших є мотофестиваль «Тарасова Гора», заснований в 2002 р. Ашотом Арушановим. Це – з'їзд байкерів у Канів з усієї України та інших країн, зокрема, Білорусі, Росії (навіть з Владивостоку), Молдови, Литви, Латвії, Німеччини, Польщі, Словаччини, Казахстану, Швейцарії, Норвегії, ОАЕ). Під час мотофестивалю відбувається відвідання могили Тараса Шевченка, пробіг в Черкаси організованою мотоколоною. Втім, суттєвою проблемою у реалізації туристичного продукту, який ідейно пов'язаний з цією подією ускладнюється реальним рівнем розвитку інфраструктури, який не відповідає міжнародним вимогам. Отже, ентузіазм ініціаторів вимагає термінової підтримки з боку органів управління, бізнесу й громадськості.

Тривалість реалізації більшості ТП-маршрутів в межах Черкаської області – 1-2 дні. Маршрути – переважно автобусні й охоплюють лише Правобережну Черкащину. Водночас, потенційною для розвитку є й Лівобережна частина області: місце народження Чемпіона Чемпіонів Івана Піддубного, урочище Бурти, Сулинський заказник (рис.1).

Рис. 1. Кратосхема ТП-маршрутів Звенигородського району Черкаської області

ТП-об'єкти та ТП-місця Черкащини є досить цікавими, але деякі – слабо популяризовані. Наприклад, лише недавно почала з'являтися пропозиція щодо відвідування Буцького каньйону, хоча даний об'єкт має туристичне значення вже досить віддавна. Починає набирати популярності гірськолижний курорт Водяники.

Для відродження та розвитку історичних і культурних центрів Черкащини було розроблено обласну комплексну програму «Золота підкова Черкащини» (Рис. 2). Серед основних завдань програми: збереження культурної спадщини, створення сучасної туристичної інфраструктури, розвиток міжнародного співробітництва у сфері охорони та використання культурної спадщини, що так необхідно для даного регіону. Фінансування програми здійснювалося за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, а також інших джерел [5].

Черкащина увійшла до переліку туристичних об'єктів, потенційно цікавих іноземцям в рамках проведення ЄВРО-2012. Як результат:

* У Каневі побудували вертолітний майданчик з пасажирським терміналом пропускною здатністю п'ятдесят пасажирів на годину з під'їзною дорогою. Об'єкт розташований неподалік від Шевченківського національного заповідника, що дозволяє йому приймати офіційні делегації з інших держав, туристичні групи для ознайомлення з визначними пам'ятками української національної та світової історико-культурної спадщини, історією Тарасової (Чернечої) гори тощо. Кошторисна вартість будівництва становить 96 мільйонів 862 тисячі гривень [6]. Доцільність облаштування гелікоптерного майданчика у Пекарях пояснюють тим, що туристи бувають різні. Одні можуть витратити 20 доларів, а інші готові викласти і 20 тисяч доларів. Власне необхідно організувати для них можливість отримувати туристичні послуги у відповідності до побажань та статків.

* у Черкасах відкрили річковий порт "Авто-Ріка", який являє собою комплекс, адже це - авто- й річковий вокзал (звідси, до річі, й назва) в одному сучасному приміщенні, розрахованому на комфортний прийом та якісне обслуговування клієнтів, зокрема туристів

* Існуюча база Черкаського аеропорту має шанс для використання його як запасного під час проведення Євро-2012. Адже обслуговувати Євро-2012 будуть ті аеропорти, які на той період виявляться готовими приймати літаки. До того ж, зважаючи на географічну близькість Черкас до столиці, у черкаських готелях може розміщуватися частина зарубіжних туристів. Потужності аеропорту дозволяють приймати до 400 пасажирів на годину.

Перспективними видами туризму в Черкаській області можуть бути круїзний, діловий та науковий туризм, сільський зелений, гірськолижний туризм. Сильними сторонами розвитку туризму в Черкаській області є її центральне положення, той факт, що саме ця територія пов'язана з відомою особистістю в історії України – Тарасом Шевченком. Крім того, територію області характеризують сприятливі й комфортні природні умови для здійснення різноманітних видів туристичної діяльності.

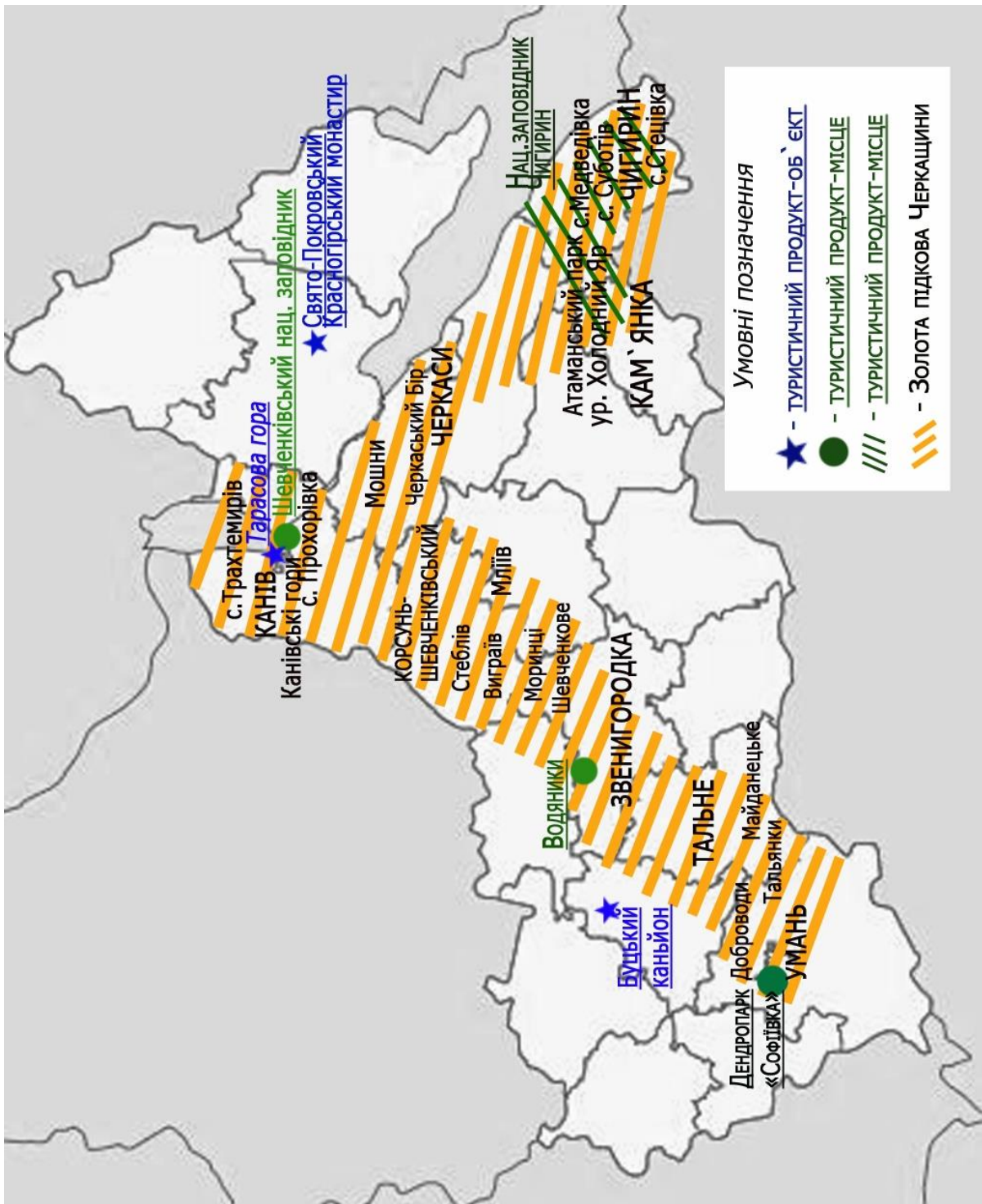

Рис. 2. Просторово інтегровані туристичні продукти Черкаської області

Серед об'єктивних причин, які гальмують розвиток туристичної сфери Черкащини, насамперед, незадовільний стан туристичної інфраструктури: малочисельні і порівняно дорогі готелі, цінова політика яких не відповідає рівню послуг; стан доріг та відсутність єдиного затвердженого маркування відповідно до євро системи; недостатність високопрофесійних кадрів із забезпечення туристичного сервісу тощо.

Підвищення ефективності розвитку туризму у Черкаській області на сучасному етапі залежить від низки заходів:

- правове впорядкування державного регулювання ринку тур послуг, вдосконалення системи управління;
 - забезпечення цільового фінансування і державної підтримки найбільш пріоритетних напрямів розвитку туризму;
 - зміцнення матеріальної бази та розширення відповідної інфраструктури;
 - формування образу Черкаської області як території, привабливої для туризму на всіх рівнях;
 - створення інформаційно-аналітичних центрів з розвитку туристичної індустрії, ТПЦів, проведення активної рекламно-інформаційної діяльності;
 - створення умови для взаємовідносин з іншими регіонами країни та світу в туристичній сфері;
 - підтримка охорони пам'яток природи, культури та історії;
 - розширення спектру пропозиції на ринку послуг розміщення;
 - співпраця з туристичними агенціями, установами та підприємствами в організації туристичної діяльності;
 - підтримка розвитку міжрайонних інфраструктурних схем (транспорту, зв'язку, комунікацій і т.д.);
 - сприяння розвитку малого бізнесу для надання супутніх сервісних послуг;
 - розвиток сільського зеленого туризму, адже ресурсний потенціал значний;
 - підвищення якості кадрового забезпечення;
 - формування привабливого інвестиційного середовища;
 - розвиток малого і середнього підприємництва в галузі туризму;
- можливо, варто перейняти досвід інших країн та звільнити новостворені підприємства від податків.

На сьогоднішній день існує розрив між науковими розробками в сфері інновацій в туризмі та їхнім практичним застосуванням. Для його зменшення необхідно залучати до цього процесу провідні вищі навчальні заклади області, які готують спеціалістів в сфері менеджменту туризму, готельно-ресторанного господарства і мають потужний науковий потенціал. Симбіоз сфери послуг і науки буде сприяти більш інтенсивному розвитку інноваційної діяльності та є вигідним для обох сторін. Необхідно залучити науковців до розробки місцевих програм розвитку інновацій в туризмі, оцінки їх ефективності, створити регіональний центр досліджень і розробок, відповідну Раду з питань інновацій в туризмі при облдержадміністрації.

Висновки. Аналізуючи стан справ у сфері культури і туризму області варто зазначити, що на сьогодні галузь, попри наявні труднощі та гострі проблеми, засвідчує свій високий потенціал і має досить цікавий та конкурентоспроможний асортимент туристичного продукту. Пріоритетними напрямами державної та обласної політики є реконструкція та будівництво нових туристичних об'єктів, підвищення якості та

збільшення асортименту туристичних послуг, зростання добробуту населення, усунення податкових труднощів, які перешкоджають розвитку туризму, розробка заходів щодо захисту навколишнього середовища. У разі проведення досконалої туристичної політики є можливість підняти Черкаську область на новий, значно вищий, рівень розвитку туризму та сформувати їй привабливий образ для відвідування.

1.Бейдик О.О., Новикова В.І. Рекреаційно-туристські ресурси Середнього Подніпров'я (на прикладі Черкаської області) // Туризм у XXI столітті: глобальні тенденції і регіональні особливості: Мат. II міжнар. наук.-практ. конф. – К.: Знання України, 2002. – С.485-498.

2.Кіптенко В.К. Продукт туристичної території // Географія та туризм. – К.: Альтерпрес, 2010. – Вип.9. – с.119-124.

3.Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України. – К.:Альтерпрес, 2007

4.Маленков Р. Шістдесят сім зупинок Черкащини: путівник. – К.: Грані-Т, 2010.

5.Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної програми "Золота підкова Черкащини" на 2006-2009 роки" від 15.05.2006 N 671

6.Офіційний портал Черкаської обласної державної адміністрації:
<http://www.oda.ck.ua/index.php?lng=ukr§ion=9&article=17>